

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного землеробства
Семена Антонця**

*25 листопада 2025 року
м. Полтава*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного
землеробства Семена Антонця**

25 листопада 2025 року

м. Полтава

ЗМІСТ

Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В.	МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАТЕЙ МАСШТАБУ С. С. АНТОНЦЯ	10
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА		14
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ОПТИМІЗАЦІЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	14
Павленко А. М., Самородов В. М.	СЕМЕН АНТОНЕЦЬ (1935-2022) У КНИЖКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: З ФОНДУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОУНБ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	19
Шиян О. О., Кузьменко Н. В.	ЕКОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ВИСТАВКИ «СОВІСТЬ ЗЕМЛІ» (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ)	24
Вергунов В. А.	ІНОЗЕМНИЙ ЧЛЕН НААН Ф.Т. МОРГУН (1924-2008), ЩО ЗДІЙСНИВ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИЙ ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ	28
Кириленко І. Г.	ЖИВ І ТВОРИВ, ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ЧАС	35
Опара Н. М.	ЕКОЛОГІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ЖИТТІ СЕМЕНА АНТОНЦЯ	39
Шарий Г. І.	СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ	43
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН ТА ЇХ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ		46
Гуска А. І., Бродська В. Д., Коваленко Н. П.	БІЛА ГНІЛЬ ХРИЗАНТЕМИ (<i>SCLEROTINIA</i> <i>SCLEROTIORUM</i>): ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ТА СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЗАХИСТУ	46
Коваленко Н. П., Окунська М. О.	БІОЛОГІЯ, ШКОДОЧИННІСТЬ ТА ІНТЕГРОВАНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ РІПЧАСТОЇ ЦИБУЛІ ВІД ЦИБУЛЕВОЇ МУХИ (<i>DELIA ANTIQUA</i> MG.)	49
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д. Реута О. О.	БІОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЧОРНОЇ ПЛЯМИСТОСТІ (<i>MARSSONINA ROSAE</i> (LIB.) DIET.) ТРОЯНД	51
Михайлик М. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	АНАЛІЗ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ХВОРОБ КУЛЬТУРИ	54

Мусієнко Н. О., Поспелова Г. Д.	КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ВІД ФУЗАРІОЗНИХ В'ЯНЕНЬ	56
Пелих В. Ю., Муха Б. Г., Яресько А. О.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДУ ПРЕВІКУР ЕНЕРДЖІ ПРОТИ ХВОРОБ ОГІРКА ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ	59
Сіренко В. О., Голуб О. Р. Лавріненко І.Г. Лісовий В.М.	ХВОРОБИ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОШКОДЖЕННЯМИ КУКУРУДЗЯНИМ СТЕБЛОВИМ МЕТЕЛИКОМ І БАВОВНИКОВОЮ СОВКОЮ	61
Чамара Р. С., Коваленко Н. П.	САМШИТОВА ВОГНІВКА У ЗМІШАНИХ НАСАДЖЕННЯХ: РИЗИКИ ТА АДАПТАЦІЯ	65
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО РОСЛИННИЦТВА І ЗЕМЛЕРОБСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ		68
Vasko O. A., Tyshchuk D. V., Hlushchenko L. A.	SPECIES COMPOSITION OF PATHOGENIC FUNGI AND SUSCEPTIBILITY OF MEDICINAL PLANTS	68
Баган А. В., Гордієнко Д. А.	ПІДБІР СОРТИМЕНТУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	72
Баган А. В., Дмитришина О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН ПРИ ОЗЕЛЕНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ БУДІВЕЛЬ В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	74
Баган А. В., Маслівець О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ	76
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (<i>CHENOPodium QUINOA L.</i>) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НІШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	80
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (<i>SALVIA HISPANICA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Роща Д. О.	МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД	84
Бараболя О. В., Храпач А. О.	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК	86
Барат М. Ю., Баган А. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО	92
Барат Ю. М., Дудка Є. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (<i>Lonicera caerulea L.</i>) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ	94
Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.	ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ	96

успішну акліматизацію культури до наших широт і відкриває перспективи для промислового виробництва.

Економічна привабливість кіноа полягає у високій вартості насіння на ринку, а також зростаючому попиту на продукти здорового харчування. Культура може бути вигідною для фермерських господарств, що спеціалізуються на органічному землеробстві, оскільки не потребує інтенсивного використання хімічних засобів захисту [4-5].

Таким чином, кіноа має значний потенціал для впровадження в українське агровиробництво. Вона поєднує в собі стійкість до посухи, високу поживну цінність і попит на внутрішньому та зовнішньому ринках. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення технології вирощування, селекцію сортів, адаптованих до клімату України, і розвиток ланцюга переробки та збуту продукції.

Бібліографія:

1. Вертіль О. Кіноа здатна зайняти одну із ніш на сучасному ринку круп. URL: <https://agronomy.com.ua/statti/nishevi-kultury/2277-kinoa-zdatna-zainiaty-odnu-iz-nish-na-suchasnomu-rynku-kруп.html>
2. Губін А. Їжа для астронавтів, або Досвід вирощування першої української ділянки кіноа. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/144-yija-astronavtiv-dosvid-viroshchuvannya-pershoi-ukrayinskoyi-dilyanki-kinoa>
3. Дивна вісімка: нетрадиційні культури завойовують собі місце на полях. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/divna-visimka-netradicijni-kulturi-zavojovuut-sobi-misce-na-polah>
4. Кіноа. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B0>.
5. Технологія вирощування кіноа: кейс еквадорського фермера. URL: <https://landlord.ua/special-projects/tekhnolohiia-vyroshchuvannia-kinoa-keis-ekvadorskoho-fermera>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (*SALVIA HISPANICA L.*) В УКРАЇНІ

Баган А. В., Мусієнко Н. О.

Полтавський державний аграрний університет

У сучасному сільському господарстві зростає потреба у культурах, що поєднують високу харчову цінність і стійкість до кліматичних змін. Однією з таких культур є чіа (*Salvia hispanica L.*) – давня рослина родини губоцвітих (*Lamiaceae*), яку тисячі років тому вирощували ацтеки та майя як важливе джерело їжі, олії та енергії. У ХХІ столітті чіа привернула увагу агрономів і дієтологів завдяки унікальному складу насіння, що містить велику кількість білка, клітковини, кальцію, магнію, фосфору та α -ліноленової кислоти (омега-3).

Чіа – однорічна трав'яниста рослина, яка формує стебло заввишки 80-150 см та має поверхневу, але розгалужену кореневу систему. Культура є короткоденною, тобто потребує зменшення тривалості світлового дня для формування квіток, що обмежує її вирощування у північних широтах. Оптимальна температура для росту становить +16...+26 °С, а мінусові температури є згубними. Чіа чутлива до перезволоження та надлишку опадів у період досягання насіння, тому вологі або застійні ґрунти для неї не підходять.

Найкраще рослина росте на легких і середніх за механічним складом ґрунтах із добрим дренажем, рН 6,0-8,5. Ґрунти слід підготувати ретельно: вирівняти поверхню, знищити бур'яни й забезпечити повітро-водний баланс. Для підвищення схожості важливо, щоб температура ґрунту на глибині посіву перевищувала +12 °С. Посів проводять на глибину 0,6-1,3 см, оскільки насіння дрібне і потребує неглибокого загортання. Оптимальна густота посіву – близько 30 × 30 см між рослинами або рядками [4].

Для умов України рекомендується експериментальний підхід – випробування різних строків сівби з урахуванням ризику весняних та осінніх заморозків.

Чіа не є вибагливою культурою, але позитивно реагує на внесення фосфору, бору та азоту. Оптимально вносити комплекс NPK у співвідношенні 90:60:75 кг/га або адаптувати дози залежно від родючості ґрунту. Фосфорне живлення стимулює розвиток кореневої системи, а бор покращує запилення та формування насіння. Надлишковий азот може викликати надмірний вегетативний ріст, тому його застосовують помірно.

У період вегетації основним ворогом є бур'яни, які конкурують за вологу та світло. Ефективні методи – механічне розпушування міжрядь, мульчування або застосування селективних гербіцидів у ранні фази розвитку культури. Хвороби та шкідники наразі мало досліджені, оскільки чіа ще не стала масовою культурою, проте рекомендується дотримуватися сівозміни і уникати загущення посівів для профілактики грибкових уражень.

Веgetаційний період триває 140-180 днів. У сприятливих умовах Бразилії та Чилі врожайність може досягати 2,5-3 т/га насіння, однак у помірному кліматі цей показник буде нижчим через фотоперіодичні особливості. Збирання проводять після повного дозрівання – коли стебла й суцвіття висихають, але насіння ще не обсіпається. Важливо уникати надмірної вологості під час дозрівання, оскільки це може призвести до проростання або плісняви. Після збирання насіння сушать до вологості 10-12 % і зберігають у герметичній тарі в прохолодному приміщенні [1].

Українські кліматичні умови дають змогу експериментально вирощувати чіа в Україні. Основними викликами залишаються ризик ранніх заморозків і надмірно довгий день у червні-липні, через що рослини можуть затримувати цвітіння. Вирішенням може стати селекція або імпорт сортів, адаптованих до помірного клімату. Важливою перевагою чіа є її стійкість до посухи, що робить

її перспективною культурою для Степу та Лісостепу в умовах глобального потепління.

Економічна доцільність вирощування чіа також є вагомим аргументом: попит на насіння постійно зростає, а пропозиція з країн ЄС поки обмежена. Це створює можливості для фермерів, що спеціалізуються на нішевих і органічних культурах [2-3].

Вирощування чіа може стати інноваційним напрямком українського агровиробництва. Ця культура поєднує високу поживну цінність, потенціал експорту та здатність пристосовуватися до помірно посушливих умов. Однак, успішне запровадження вимагає адаптації технології вирощування – правильного вибору строків сівби, густоти посівів, живлення, захисту від бур'янів і післязбиральної обробки. Для аграріїв дослідження цієї культури є чудовою можливістю поєднати науковий підхід і практичні випробування, сприяючи розвитку українського аграрного сектору та розширенню його культурного різноманіття.

Бібліографія:

1. В Україні вивели новий сорт насіння чіа для промислового вирощування. GreenPost. URL: <https://greenpost.ua/news/v-ukrayini-vyvely-novyj-sort-nasinnya-chia-dlya-promyslovogo-vyroshhuvannya-i88329>
2. Вирощування чіа: селекція українських сортів та секрети технології. SuperAgronom.com. URL: <https://superagronom.com/blog/1124-chia-v-ukrayini-pershi-kroki-v-selektsiyi-ukrayinskih-sortiv-osoblivosti-viroshchuvannya-ta-perspektivi>
3. Дуда О. Вирощування чіа в Україні має великий потенціал. URL: <https://kurkul.com/interview/1734-oleksandr-duda-viroshchuvannya-chia-v-ukrayini-maye-velikiy-potentsial>
4. Суперпродукт чіа (шавлія іспанська). URL: <https://agrarii-razom.com.ua/article/superprodukt-chia-shavliya-ispanska>

МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД

Баган А. В., Рощепа Д. О.

Полтавський державний аграрний університет

Троянди (*Rosa L.*) є однією з найдавніших і найцінніших декоративних культур, яка має важливе значення в озелененні та квітникуарстві. Сучасний асортимент троянд налічує десятки тисяч сортів, однак їх генетична база формувалася на обмеженій кількості видів. Тому створення якісного вихідного матеріалу є ключовим напрямом у селекційній роботі та передумовою появи нових сортів, що відповідають вимогам декоративності, стійкості та адаптивності [1, 4].